

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ

Останнім часом у своїх працях науковці висловлюють думку про те, що найбільш суттєвою характеристикою сучасного світу є глобалізація. Сьогодні глобалізація тлумачиться як комплексне явище, яке включає низку процесів, що відбуваються одночасно і має кілька вимірів, найбільш помітними і важливими серед яких є глобалізація ринку, виробництва та інформації [3, с. 15]. Освіта безпосередньо піддається впливу процесу глобалізації. Прискорення процесів глобалізації в економіці та політиці висувають нові вимоги до структури та якості освіти.

Однак, як справедливо стверджує М. Канаєв (виконуючий директор Міжнародного фонду сприяння ЮНЕСКО), необхідно проводити чітке розмежування між інтернаціоналізацією навчальних закладів і глобалізацією освіти, які взаємопов'язані, але разом з тим принципово різняться між собою [4, с. 26].

Інтернаціоналізація – це розширення двосторонніх і багатосторонніх зв'язків і контактів між навчальними закладами різних країн на основі рівноправного і взаємовигідного співробітництва. Її мета – підвищення ефективності освітньої і науково-дослідної роботи, в ідеалі доведення її до кращого світового рівня, розширення мобільності викладацького й учнівського (студентського) персоналу.

Перевагами інтернаціоналізації у вищій освіті є:

- 1) інтернаціоналізація є процесом поєднання ресурсів, що дозволяє уникнути дублювання та копіювання інформації; покращити ідентифікацію проектів та визначати їх доцільність;
- 2) поглиблення інтернаціональної бази знань вишів, збагачення навчальних програм;
- 3) присутність у виші студентів і вчених із різних країн, що розширює культурні горизонти як студентів, так і викладацького складу.

Взагалі, навчання студентів в іншій країні впливає також на розвиток їхньої держави і сприяє глобальній економічній та політичній стабільності. Кожен, хто бере участь у міжнародних освітніх програмах автоматично і найчастіше підсвідомо розвиває в собі: уміння дізнаватися та розуміти міжкультурні відмінності та мати з ними справу; здатність до міжкультурної комунікації; здатність визнавати недостачу власних

знань, розвивати самомотивацію до навчання, розглядати свою країну в кроскультурном аспекті; вивчення культурних особливостей із середини; розвиток навичок, що необхідні для функціонування в інших суспільствах – як особистісні, так і ті, що відносяться до навчання.

Що стосується глобалізації, тут не існує рівності. Натомість є підпорядкування освіти «інтересам могутніх іноземних транснаціональних корпорацій, які нав'язують свої стандарти навчання, свою мову спілкування, не рахуючись з національними особливостями, витісняють національні мови - носіїв самобутніх культур» [4, с. 26].

Володіння значними грошовими коштами, помітно посилює їхні конкурентні можливості і дає їм змогу не лише впливати на економіку, політику і навіть культуру інших країн, а й іноді підпорядковувати їх своїм інтересам. Це підриває економічні й політичні позиції деяких держав, негативно позначається на їхньому суверенітеті та національному розвитку, зумовлює підпорядкування сфери освіти і культури єдиним стандартам. Яскравим підтвердженням цього може бути той факт, що не рахуючись з історичними традиціями й національними особливостями більш слабких країн, транснаціональні корпорації великих держав намагаються нав'язати їм свій спосіб мислення, своє поняття демократії і прав людини, переваги своєї культури над усіма іншими.

Глобалізація в освіті, як і в інших галузях являє собою об'єктивний, але далеко неоднозначний процес. Його головна небезпека вбачається дослідниками в тому, що «замість єдності в багатоманітності і розширення освітніх можливостей можна одержати сумну уніфікацію, одноманітність і втрату самобутнього творчого потенціалу національних (регіональних) освітніх систем» [7, с. 31].

У цьому контексті зупинимося на проблемах, які постають перед вищою школою України.

Перша з них пов'язана із запровадженням на національному ґрунті поширеної на Заході концепції вищої освіти як сфери послуг, що усуває з освітнього процесу громадянсько-виховні функції. Основний негатив такого підходу вбачається в уніфікації навчально-виховного процесу, втраті специфіки національної системи освіти. Крім того, сьогодні зростає потреба не просто у високоосвіченому і високопрофесійному фахівцеві, а в патріотично налаштованій особистості. Досягти цього можна лише базуючись на національних традиціях, мові, культурі, які мають покладатися і основу і всебічно враховуватися в навчально-виховному процесі вузів.

Друга проблема стосується реформування національної освіти відповідно до положень Болонської декларації, що передбачає впровадження наукових ступенів магістра та доктора філософії.

Прагнення уніфікувати освіту за міжнародними стандартами з метою визнання українських дипломів та наукових ступенів сьогодні досить жорстко проголошується Міністерством освіти і науки України. При цьому не береться до уваги досвід, що склався протягом десятиліть на національному освітньому просторі.

Україна, яка прагне інтегруватися у світовий та європейський простір, не може стояти осторонь глобалізаційних процесів, що відбуваються сьогодні й торкаються майже всіх країн. Проте слід приділяти більше уваги на процес інтернаціоналізації освіти, а не бездумно «кидатися в безодню» глобалізації, адже відданість уніфікації може згубити не лише національну специфічність, а й країну загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батченко Л.В. Трансформаційні процеси в освіті України. – Донецьк: ІЕП НАН України, 1996.
2. Делягин М. Мы можем не только выжить, но и извлечь из процесса стратегическую выгоду [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://2002.novayagazeta.ru/>.
3. Диев В.С. Многомерный вектор глобализации: начало и основные компоненты // Философия образования. – 2005. – № 1 (12). – С. 15–21.
4. Канаев Н.М. Глобализация и высшее образование. Взгляд из ЮНЕСКО // Философия образования. – 2005. – № 1 (12). – С. 26–31.
5. Клайн Л. Глобализация: вызов национальным экономикам // Проблемы теории и практики управления. – 1998. – № 6. – С. 44–49.
6. Кучуради И. Философия перед лицом мировых проблем // Вопросы философии. – 2004. – № 3. – С. 5–11.
7. Семенов С.Н., Семенова А.Н. Российская высшая школа в условиях глобализации // Философия образования. – 2005. – С. 31–33.